

Utmaningar för transpersoner

*All diskriminering på grund av bland annat kön [...] eller sexuell läggning ska vara förbjuden.
Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (artikel 21)*

Det kön som vi officiellt tilldelas vid födseln (manligt eller kvinnligt) baseras på våra fysiska egenskaper. Detta behöver emellertid inte motsvara vår könsidentitet – dvs. det vi känner och tycker i fråga om vårt kön. En transperson är en person som har och/eller uttrycker en annan könsidentitet än den som denne tilldelats vid födseln.

En transperson kan välja att uttrycka sin könsidentitet på olika sätt. För att göra mer permanenta fysiska förändringar kan man använda sig av kirurgi eller hormonbehandlingar. Detta kan ta flera år och innebära inte alltid ett fullständigt könsbyte. Könsidentiteten kan också uttryckas med hjälp av kläder och kosmetika (så kallad "transvestism").

Det bör påpekas att transpersoner möter transfobi och diskriminering på grund av sin könsidentitet och inte nödvändigtvis på grund av sin sexuella läggning. Transpersoner kan vara heterosexuella, homosexuella eller bisexuella.

Skydd mot diskriminering

Transpersoner diskrimineras ofta i högre grad än homosexuella och bisexuella, framför allt när det gäller sysselsättning. Transpersoner som är öppna med sin könsidentitet på arbetsplatsen riskerar i högre grad att trakasseras av sina medarbetare och kan vara tvungna att byta jobb.

Enligt den europeiska antidiskrimineringslagstiftningen är diskriminering på arbetsplatsen på grund av kön förbjuden. EG-domstolen har konstaterat att en transperson som har utsatts för diskriminering kan skyddas av förbudet mot könsdiskriminering om denne har genomgått eller genomgår ett fullständigt könsbyte. Det är dock fortfarande oklart om andra transpersoner (som inte har genomgått eller genomgår kirurgi) skyddas enligt denna lag.

Medlemsstaterna har olika strategier på detta område:

I 12 medlemsstater (Belgien, Danmark, Frankrike, Irland, Italien, Lettland, Nederländerna, Österrike, Polen, Slovakien, Finland och Förenade kungariket) behandlas detta som en form av könsdiskriminering. Vanligtvis skyddas transpersoner emellertid inte uttryckligen som en kategori. Nationella domstolar brukar i stället inkludera dem i könsdiskriminering.

I 11 medlemsstater (Bulgarien, Cypern, Tjeckien, Estland, Grekland, Litauen, Luxemburg, Malta, Portugal, Rumänien och Slovenien) betraktas diskriminering av transpersoner varken som diskriminering på grund av kön eller på grund av sexuell läggning. Det är oklart om transpersoner över huvud taget skyddas mot diskriminering.

I två medlemsstater (Tyskland och Spanien) behandlas det som diskriminering på grund av sexuell läggning.

I två medlemsstater finns en specifik diskrimineringsgrund. I Ungern är denna "sexuell identitet" och i Sverige "könsöverskridande identitet eller uttryck".

Rätten till könsbyte och rättsligt erkännande

En andra fråga som påverkar transsexuella (de som genomgår ett könsbyte) hör ihop med rätten att byta kön och att detta ska erkännas officiellt. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har fastställt att myndigheterna

- måste tillåta enskilda individer att genomgå könsbyte,
- enligt lag måste erkänna personens nya kön och dennes rätt att gifta sig med någon av motsatt kön.

Det kvarstår dock problem:

- De flesta medlemsstater har infört stränga villkor för kirurgi, som ibland omfattar rådgivning och förhandstillstånd. I Tjeckien måste dessa operationer till exempel godkännas av en kommission bestående av fem personer, däribland två läkare och en jurist.
- Fyra medlemsstater (Irland, Luxemburg, Lettland och Malta) erkänner fortfarande inte könsbyte eller transsexuellas rätt till äktenskap i rättsligt hänseende.
- Nio medlemsstater tillämpar stränga villkor för personer som vill ändra sitt förnamn, bland annat medicinska bevis.
- Över 80 procent av de transpersoner i EU som tillfrågats förvägrades statligt stöd för kirurgi och/eller hormonbehandling, och över hälften rapporterar att de själva har finansierat behandlingen.
- Många yrkespersoner inom hälso- och sjukvården vill endera inte erbjuda sådan behandling eller saknar den kunskap som krävs för att genomföra den.

RÄTTEN TILL LIKA SKYDD

Diskriminering på grund av könsidentitet bör uttryckligen förbjudas i den europeiska antidiskrimineringslagstiftningen. Detta borde skydda alla som uttrycker en annorlunda könsidentitet än den som de tilldelats vid födseln, som t.ex. transvestiter, och inte bara dem som har genomgått eller genomgår kirurgi.

Detta informationsblad baseras på två rapporter: *Homophobia and Discrimination on the grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States - Part 1 Legal Analysis* (Homofobi och diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet i EU:s medlemsstater – del 1 Analys av rättsläget), publicerad av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) i juni 2008 och *Homophobia Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States – Part 2 The Social Situation* (Homofobi och diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet i EU:s medlemsstater – del 2 Den sociala situationen), publicerad i mars 2009.

Den fullständiga rapporten finns på: <http://fra.europa.eu>.

Alla publikationer från Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter kan beställas kostnadsfritt via byråns webbplats.

Om det finns några frågor om denna översättning så titta i den engelska versionen som är originalet och den officiella versionen av dokumentet.